

Informacja na temat wyników Badania 6- i 7-latków na starcie szkolnym

Sześćcioletnie i siedmioletnie dzieci kończą pierwszą klasę z takim samym poziomem umiejętności. Na pójściu do szkoły najbardziej zyskują te dzieci, których kompetencje były najwyższe.

Badanie 6- i 7-latków na starcie szkolnym zostało zrealizowane w dwóch etapach – pierwszy miał miejsce od 29 października do 10 grudnia 2012 roku (a więc dzieci były już od 2-3 miesięcy w szkole lub „zerówce”, dlatego ich umiejętności mogą się nieco różnić od stanu z 1 września), drugi – od 18 maja do 19 czerwca 2013 roku. Dwukrotnie dokonywano więc pomiaru umiejętności matematycznych oraz umiejętności związanych z nauką pisanie i czytania (czytanie i umiejętności matematyczne związane są z rozumowaniem dziecka, umiejętność pisanie jest również silnie związana z rozwojem małej motoryki, która intensywnie ćwiczona szczególnie w pierwszych klasach istotnie wpływa na przyrost tej kompetencji). Z kolei rodzice zbadanych dzieci w obu etapach wypełniali ankiety.

Badaniem objęto: 6-latki w „zerówce” (przedszkolnej lub szkolnej), 6-latki w pierwszej klasie szkoły podstawowej, 7-latki w pierwszej klasie szkoły podstawowej, 7-latki w drugiej klasie szkoły podstawowej (czyli te, które poszły do szkoły, mając 6 lat). Badanie było reprezentatywne dla populacji 6- i 7-latków na tych ścieżkach edukacyjnych.

To badanie, zrealizowane przez ekspertów Instytutu Badań Edukacyjnych, z kilku względów jest przełomowe:

- po raz pierwszy sprawdzone zostały umiejętności i postępy sześciolatków i siedmiolatków, które poszły do szkół i „zerówek”;
- po raz pierwszy porównane zostały efekty nauki w szkole i „zerówce”;
- w badaniu zostały użyte tablety.

Najważniejsze wnioski z badania:

1. Bez względu na to, czy dziecko trafiło do „zerówki” czy szkoły, widać postęp, dzieci rozwijają się bez względu na to, jaką szły ścieżką edukacyjną.
2. Sześciolatki w I klasie na koniec roku osiągnęły taki sam poziom umiejętności matematycznych co siedmiolatki w I klasie. Co oznacza również, że w zakresie umiejętności matematycznych najwięcej zyskały dzieci 6-letnie uczęszczające do klasy I szkoły podstawowej.

3. Wśród badanych dzieci największy rozwój wszystkich trzech typów umiejętności obserwowany jest w grupie najstarszej, czyli w tej, w której dzieci miały w jesiennym pomiarze najniższe wyniki.
4. Największy rozwój umiejętności związanych z nauką czytania obserwowano w grupie 6-latków uczęszczających do klasy I szkoły podstawowej.
5. Pod względem umiejętności związanych z nauką pisania i czytania dzieci 6-letnie uczęszczające do „zerówek” szkolnej i przedszkolnej osiągnęły podobny poziom. Również 6- i 7-latki uczęszczające do klasy I osiągnęły podobny poziom.
6. Kompetencje dzieci w I klasie zawsze były wyższe od kompetencji dzieci z „zerówek”, a niższe od kompetencji siedmiolatek w II klasie (czyli dzieci, które poszły do szkoły jako sześciolatki). Jednym słowem decyduje tutaj nie wiek dziecka, ale to, czego się uczy.
7. Siedmiolatki uczęszczające do klasy II, czyli dzieci, które do I klasy poszły jako sześciolatki, mają wyższy poziom kompetencji niż siedmiolatki w I klasie.

Co sprawdzano

Celem badania było sprawdzenie, jak zmieniają się umiejętności dzieci w zależności od tego, czy chodziły do „zerówki” przedszkolnej, szkolnej, I lub II klasy szkoły podstawowej.

Badanie przeprowadzono za pomocą Testu Umiejętności Na Starcie Szkolnym. TUNSS sprawdza kompetencje związane z nauką pisania, czytania i matematyki, m.in. sprawność manualną, spostrzegawczość czy porównywanie wielkości obiektów. Ponieważ kolejne zadania stawiane dzieciom zależały od ich wcześniejszych odpowiedzi, pozwoliło to na bardzo dokładną ocenę umiejętności ucznia. Dodatkowo taki test jest atrakcyjniejszy dla dzieci (np. dzieci zdolne nie nudzą się przy zadaniach zbyt łatwych). Test przeprowadzany jest na tabletkach przez specjalnie do tego przeszkolonego psychologa. Trzon testu stanowią zadania zamknięte (prosty test wyboru) uzupełnione o zadania otwarte (krótka odpowiedź, krótka wypowiedź, dobieranie). Dla każdej z trzech mierzonych umiejętności wyniki przedstawione są na skali, na której 100 oznacza średnią dla wszystkich zbadanych dzieci (odchylenie standardowe = 15). Skala tego typu jest często używana, pozwala na porównywanie wyników różnych pomiarów.

Informacja o badanych dzieciach

ścieżka edukacyjna	jesień 2012	lato 2013
sześciolatek / „zerówka” w przedszkolu	636	589
sześciolatek / „zerówka” w szkole	619	581
sześciolatek / I klasa szkoły podstawowej	565	532

siedmiolatek / I klasa szkoły podstawowej	599	580
siedmiolatek / II klasa szkoły podstawowej	610	577
Suma:	3029	2859

Warto zauważyć, że wybrany schemat metodologiczny badania zapewniał przybliżoną równoliczność badanych grup. Rozwiązanie takie zapewnia minimalizację błędu pomiaru oraz pozwala na zastosowanie różnorodnych analiz. Należy jednak pamiętać, że naukę w pierwszych klasach rozpoczyna, jak dotąd, niecała jedna piąta populacji sześciolatków. Trzeba zachować ostrożność przy uogólnianiu tych wyników na cały rocznik sześciolatków, który pójdzie do szkoły.

Co wiadomo o badanych dzieciach? Dzieci rozpoczynające naukę szkolną w wieku sześciu lat są zazwyczaj starsze (przeciętnie o sześć tygodni) i nieco wyższe od swoich kolegów pozostających w tym wieku w „zerówkach” szkolnych i przedszkolnych. Natomiast nie znaleziono istotnych zależności między wiekiem ojca i wiekiem matki a decyzją o wcześniejszym posłaniu dziecka do szkoły. Ani też między liczbą osób zamieszkujących gospodarstwo domowe a decyzją o wcześniejszym posłaniu dziecka do szkoły.

Dzieci, które mają rodzeństwo, nieco częściej posyłane są w wieku sześciu lat do szkoły podstawowej. Dochody gospodarstw domowych, z których pochodzą dzieci posłane do szkoły jako sześciolatki, są nieznacznie wyższe. Nie znaleziono istotnych zależności między statusem zatrudnienia rodziców dziecka a decyzją o wcześniejszym posłaniu do szkoły. Okazało się też, że, wbrew obiegowej opinii, sześciolatki w I klasie mają rodziców ze wszystkich poziomów wykształcenia. Rodzice, którzy posłali sześciolatki do I klasy, są średnio tylko nieznacznie lepiej wykształceni od rodziców sześciolatków, które poszły do „zerówek”.

Wyniki dzieci

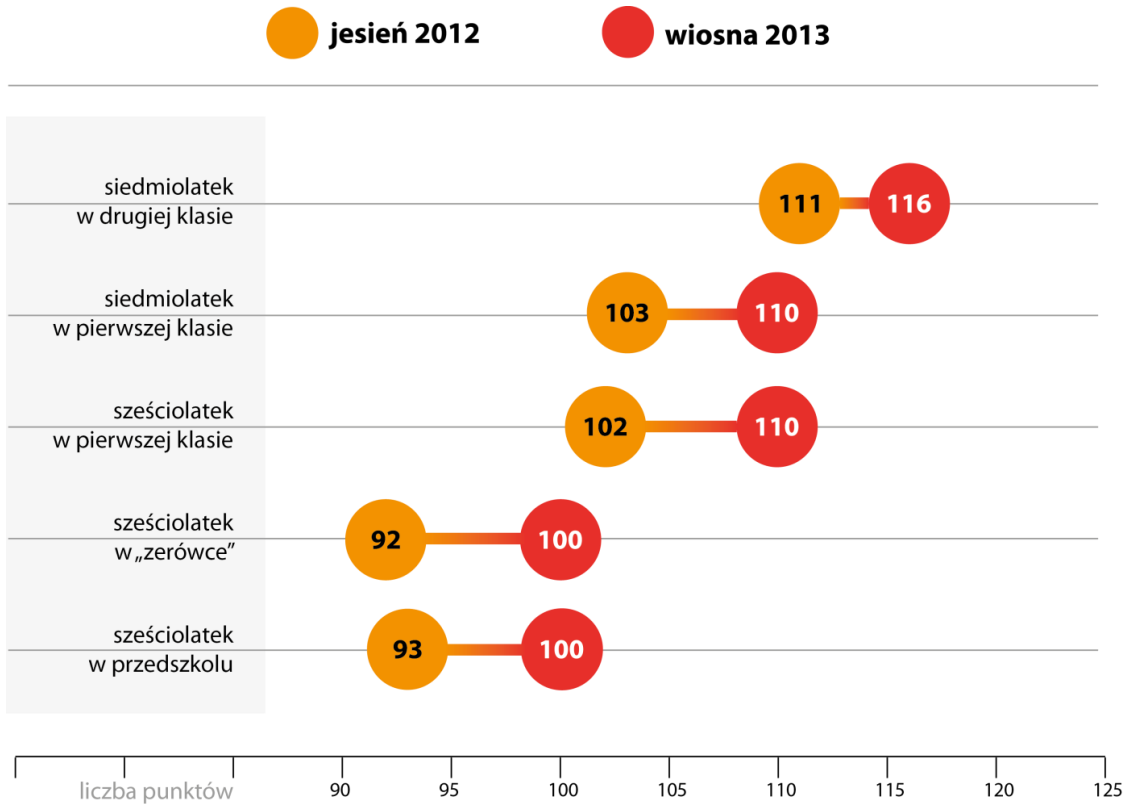
Rysunki przedstawiają wyniki dzieci podczas pierwszego i drugiego pomiaru (jesień 2012 i lato 2013) w podziale na dostępne ścieżki edukacyjne. Rysunki pod wykresami wyjaśniają, co potrafią dzieci, które osiągnęły określoną liczbę punktów w badaniu.

Umiejętności matematyczne

Największy przyrost umiejętności matematycznych zaobserwowano u sześciolatków w pierwszych klasach. Analizy wyników badania wykazały istotne różnice w poziomie kompetencji matematycznych między grupą dzieci w „zerówkach” (szkolnej i przedszkolnej) a grupą dzieci w pierwszych klasach (6- i 7-latki) oraz między wymienionymi grupami a dziećmi z II klasy. Nie zaobserwowano istotnych różnic między dziećmi z „zerówek” przedszkolnych i szkolnych. Nie zaobserwowano istotnych różnic między sześciolatkami w I klasach a siedmiolatkami w I klasach.

Rysunek 1. Średnie dla dwóch pomiarów (jesień/lato) umiejętności matematycznych przedstawione w podziale na dostępne ścieżki edukacyjne. Poniżej rysunek wyjaśniający, jak mają się punkty z użytej skali do umiejętności dzieci.

Większość dzieci, których wyniki mieszczą się we wskazanym przedziale punktów, posiada opisane umiejętności

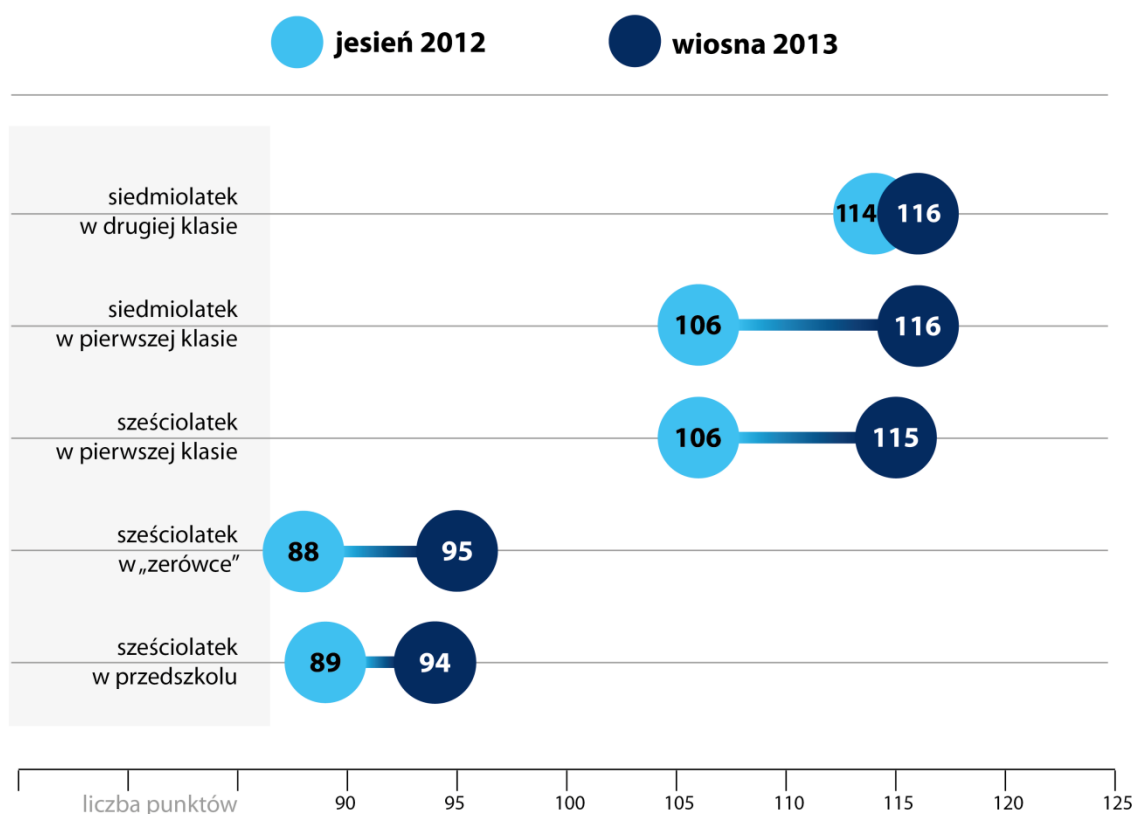
umiejętności matematyczne

Umiejętność pisania

Największy przyrost umiejętności związanych z pisaniem zaobserwowano u siedmiolatków w pierwszych klasach oraz u sześciolatków w pierwszych klasach. Analizy wykazały istotne różnice w poziomie tych umiejętności między grupą dzieci w „zerówkach” (szkolnej i przedszkolnej) a grupą dzieci w pierwszych klasach (6- i 7-latki) oraz między wymienionymi grupami a dziećmi z II klasy. Nie zaobserwowano istotnych różnic między dziećmi z „zerówek” przedszkolnych i szkolnych. Nie zaobserwowano istotnych różnic między sześciolatkami w I klasach a siedmiolatkami w I klasach.

Należy zauważyć, że badany zakres umiejętności związanych z umiejętnością pisania, dotyczy tego, czego dzieci uczą się w I i II klasie (nieznaczny przyrost umiejętności związanych z pisaniem w klasie II oznacza, że dzieci już potrafią pisać). Zatem niewielki przyrost tej umiejętności w grupie siedmiolatków z klasy II świadczy o tym, iż opanowały już badane umiejętności.

Rysunek 2. Średnie dla dwóch pomiarów (jesień/lato) umiejętności z zakresu pisania przedstawione w podziale na dostępne ścieżki edukacyjne. Poniżej rysunek wyjaśniający, jak mają się punkty z użytej skali do umiejętności dzieci.

Większość dzieci, których wyniki mieszczą się we wskazanym przedziale punktów, posiada opisane umiejętności

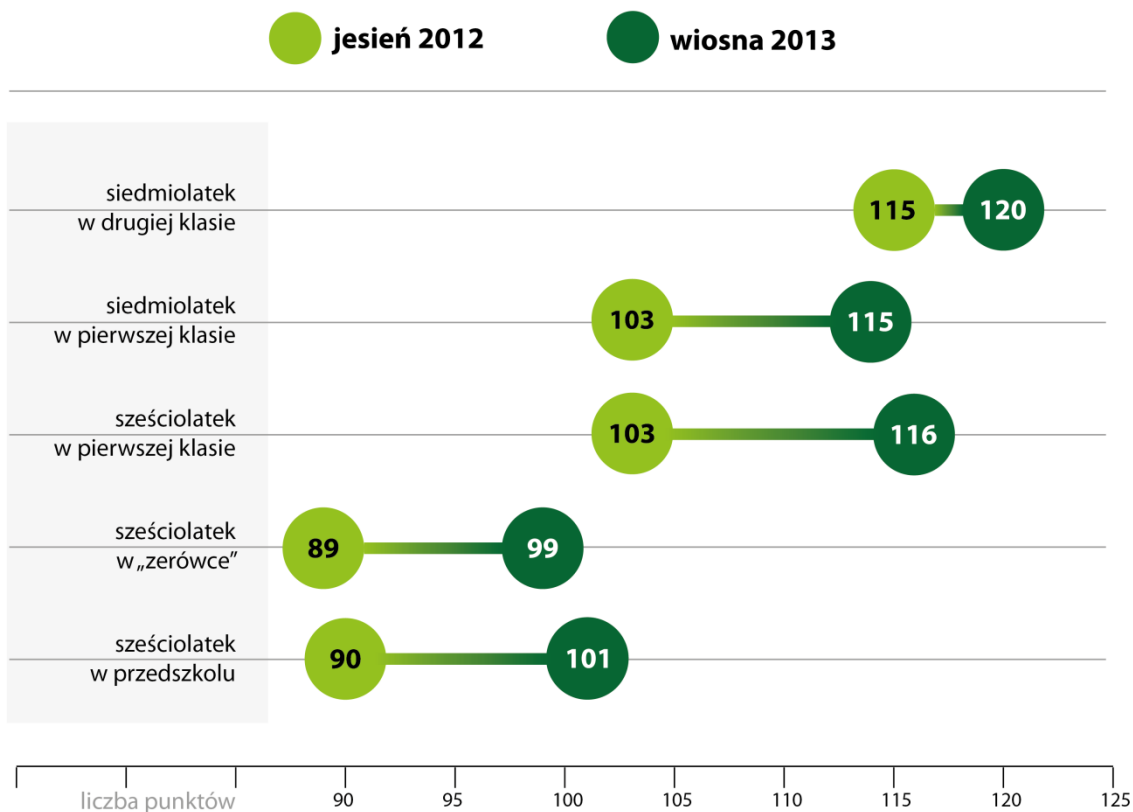
umiejętności z zakresu pisania

Umiejętność czytania

Największy przyrost umiejętności czytania zaobserwowano u sześciolatków w pierwszych klasach. Analizy wykazały istotne różnice w poziomie umiejętności związanych z czytaniem między grupą dzieci w „zerówkach” (szkolnej i przedszkolnej) a grupą dzieci w pierwszych klasach (6- i 7-latki) oraz między wymienionymi grupami a dziećmi z drugiej klasy. Nie zaobserwowano istotnych różnic między dziećmi z „zerówek” przedszkolnych a szkolnych. Nie zaobserwowano istotnych różnic między sześciolatkami w I klasach a siedmiolatkami w I klasach.

Zarówno umiejętności związane z nauką pisania, jak i czytania, podlegają intensywnemu treningowi w klasie pierwszej szkoły podstawowej. Obserwowane przyrosty w grupie dzieci 6- i 7-letnich w tym zakresie zapewne są efektem oddziaływań szkolnych. Mniejsze przyrosty w zakresie tych umiejętności w grupie siedmiolatków uczęszczających do klasy drugiej mogą świadczyć o tym, że dzieci te opanowały już wcześniej umiejętności związane z czytaniem i pisaniem w zakresie mierzonym przez test.

Rysunek 3. Średnie dla dwóch pomiarów (jesień/lato) umiejętności z zakresu czytania przedstawione w podziale na dostępne ścieżki edukacyjne. Poniżej rysunek wyjaśniający, jak mają się punkty z użytej skali do umiejętności dzieci.

Większość dzieci, których wyniki mieszczą się we wskazanym przedziale punktów, posiada opisane umiejętności

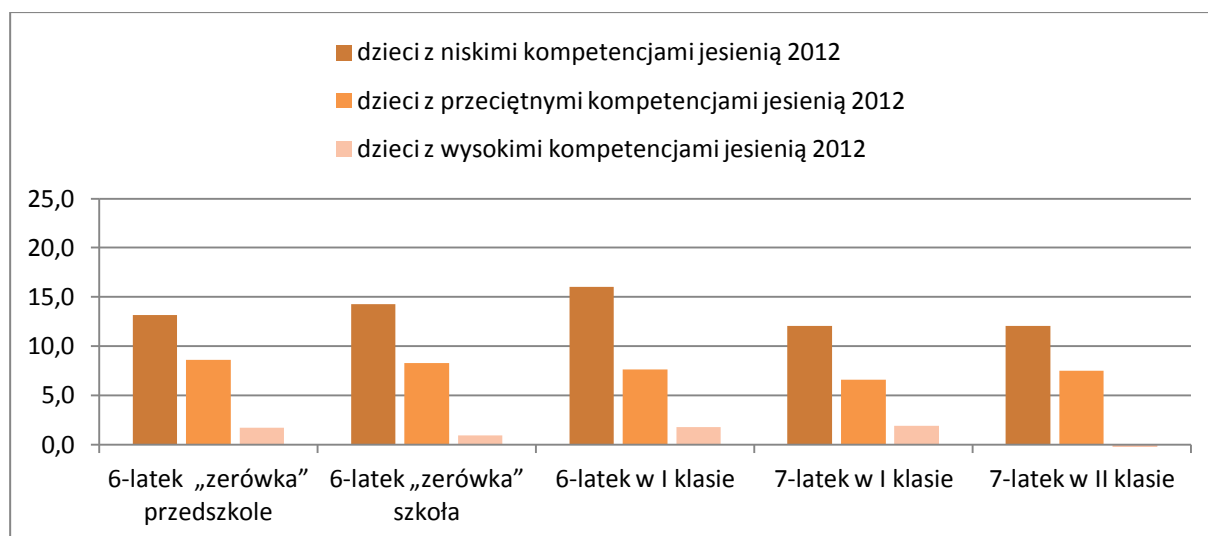
umiejętności z zakresu czytania

Kto zyskał najbardziej

W kolejnym kroku wyniki badania zostały użyte do sprawdzenia, czy przyrost kompetencji był związany z początkowym poziomem umiejętności dzieci, czy był on podobny dla różnych grup dzieci, czy może są takie grupy, które zyskały więcej.

Pierwsza przeprowadzona analiza dotyczyła umiejętności matematycznych (rysunek 4).

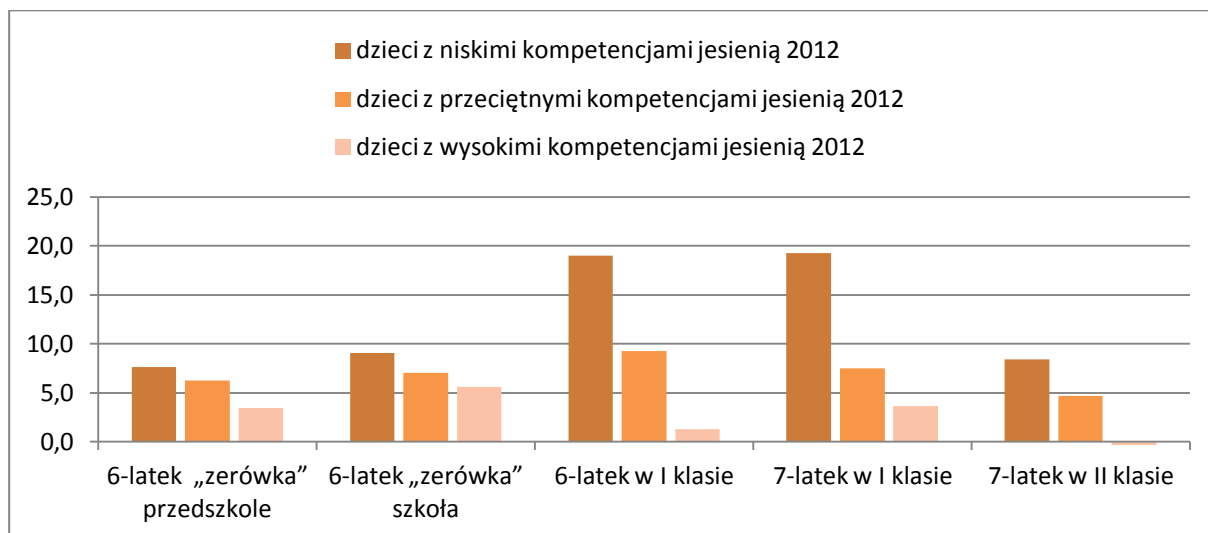
Rysunek 4. Przyrost umiejętności matematycznych u dzieci według poziomu kompetencji w pomiarze jesiennym.

Przeprowadzona analiza wykazuje, że w grupie dzieci z początkowo najniższym poziomem umiejętności matematycznych (pomiar pierwszy jesień 2012) przyrost był największy. Odnosi się to do każdej z analizowanych ścieżek edukacyjnych. Jednym słowem dzieci o najniższych kompetencjach matematycznych zyskały najwięcej, mniej zyskały dzieci ze średnim poziomem umiejętności, a najmniej te, które na początku miały najwyższe wyniki.

Następnie przeprowadzono podobną analizę dla umiejętności związanych z nauką pisania. Średnie wartości, o jakie zmienił się poziom umiejętności niezbędnych do nauki pisania w poszczególnych grupach, przedstawiono na rysunku 5.

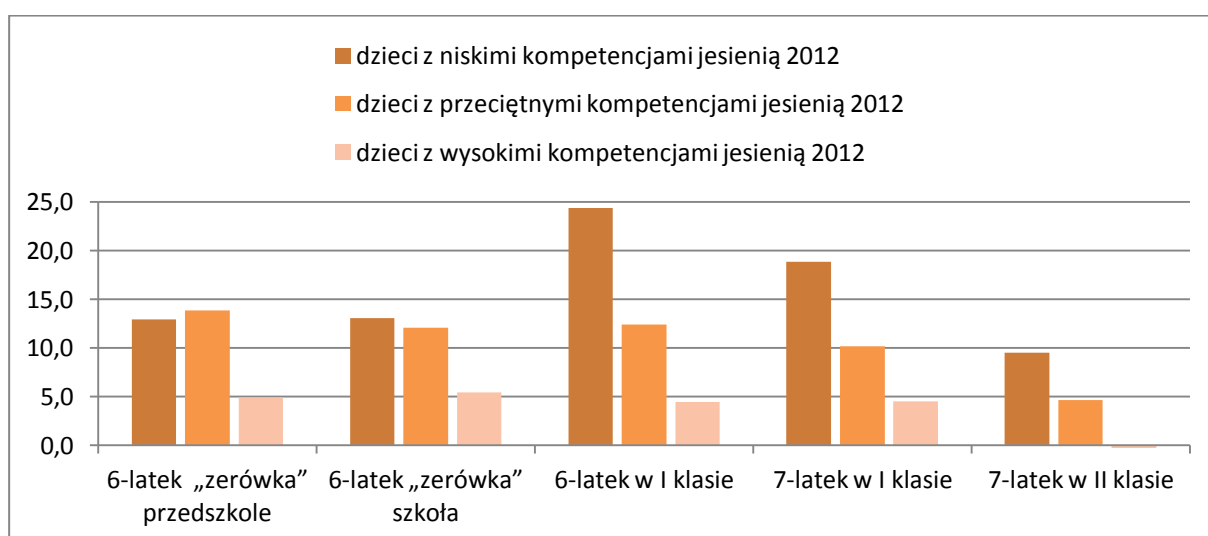
Rysunek 5. Przyrost umiejętności związanych z nauką pisania u dzieci według poziomu kompetencji w pomiarze jesiennym.

Analizy wykazały, że największy przyrost poziomu umiejętności obserwujemy w grupie dzieci określonej jako najniższa, istotnie mniejszy przyrost zanotowano w grupie „przeciętnej”, a najmniejszy, w grupie z najwyższym poziomem umiejętności w jesiennym pomiarze. Biorąc pod uwagę początkowy poziom umiejętności oraz aktualną ścieżkę edukacyjną, widać, iż największy postęp w zakresie umiejętności związanych z nauką pisania zanotowano w grupie dzieci 6- i 7-letnich uczęszczających do I pierwszej szkoły podstawowej.

Jako ostatnią przeprowadzono analizę dla umiejętności związanych z nauką czytania. Średnie wartości, o jakie zmienił się poziom tych umiejętności w poszczególnych grupach, przedstawiono na rysunku 6.

Rysunek 6. Przyrost umiejętności związanych z nauką czytania u dzieci według poziomu kompetencji w pomiarze jesiennym.

Podobnie jak w przypadku wcześniej analizowanych umiejętności, także i w odniesieniu do umiejętności związanych z nauką czytania analizy wykazały, że największy przyrost umiejętności obserwujemy w grupie dzieci określonej jako najniższa, istotnie mniejszy przyrost zanotowano w grupie „przeciętnej”, a najmniejszy w grupie z najwyższym poziomem umiejętności w pierwszym pomiarze. Biorąc pod uwagę początkowy poziom umiejętności oraz ścieżkę edukacyjną, największy przyrost odnotowano w najniższej grupie dzieci 6- i 7-letnich uczęszczających do klasy pierwszej. Właśnie te dzieci zyskały najwięcej.

Analizy przeprowadzone w podziale na grupy wyłonione ze względu na poziom dzieci w pomiarze jesienią 2012 r. wykazały w odniesieniu do wszystkich trzech badanych umiejętności, że z największymi przyrostami mamy do czynienia w grupie dzieci najniższych. Efekt ten może być związany z oddziaływaniami, jakie podejmują nauczyciele, szczególnie w klasach pierwszych, aby wyrównać poziom dzieci, z którymi pracują.

Badanie 6- i 7-latków na starcie szkolnym prowadzone było przez Zespół Szkolnych Uwarunkowań Efektów Kształcenia IBE w ramach projektu systemowego pt. „Badanie jakości i efektywności edukacji oraz instytucjonalizacja zaplecza badawczego” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.